

MORÁLNÍ ODPOVĚDNOST

**a její filosofické
a spekulativněteologické
pozadí v díle Hanse Jonase**

VOJTĚCH ŠIMEK

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

OBSAH

PODĚKOVÁNÍ	5
ÚVOD	7
1. ÚVODNÍ MAPOVÁNÍ SEKUNDÁRNÍCH ZDROJŮ V ČEŠTINĚ A SLOVENŠTINĚ	21
1.1 Ekologická krize, potřeba nové etiky a nové dimenze odpovědnosti	22
1.2 Zpochybnění technického imperativu, heuristika strachu a kritika utopií	26
1.3 Bytí a povinnost, axiologicko-ontologická rehabilitace přírody	29
1.4 Odpovědnost prospektivní, nreciproční a kategorická	33
1.5 Odpovědnost rodičovská a politická, odpovědnost nedeformovat lidství	36
1.6 Etika pouhého přežití?	39
1.7 Přínos, nedostatky a kritika Jonasovy etiky, tři úvodní otázky	41
1.7.1 Přínos a vliv	42
1.7.2 Nedostatky a kritika	45
1.7.3 Tři úvodní otázky	51
2. ŽIVOT A MYŠLENÍ HANSE JONASE SE ZŘETELEM K JEHO POJETÍ ODPOVĚDNOSTI	69
2.1 Nástin Jonasova myšlenkového vývoje	70
2.2 Léta 1958–1971	75
2.3 Léta 1972–1985	80
2.4 Léta 1986–1990	89
2.5 Léta 1991–1993	100

3. FILOSOFICKÉ A SPEKULATIVNĚTEOLOGICKÉ POZADÍ JONASOVA POJETÍ ODPOVĚDNOSTI	113
3.1 Axiologická ontologie	114
3.1.1 Odmítnutí metafyzického dualismu a moderního nihilismu.....	115
3.1.2 Dvě strategie překonání hodnotové neutralizace	122
3.2 Antropologie	143
3.2.1 Povaha a vznik lidského ducha	146
3.2.2 Kritika epifenomenalismu aneb Nepřímý důkaz svobody.....	151
3.2.3 Transcendující svoboda ducha, svědomí a lidská přirozenost.....	158
3.2.4 Nesmrtelnost skutků	163
3.3 Spekulativní teologie	169
3.3.1 Proč Jonasův bůh stvořil svět?.....	177
3.3.2 Bezmoc boha a jeho působení skrze lidského ducha.....	181
3.3.3 Absence prozřetelnosti, eschatologického dovršení a summum bonum	185
3.4 Technologie.....	191
3.4.1 Předmoderní a moderní technika	191
3.4.2 Předpoklady moderní techniky a technického jednání.....	194
3.4.3 Specifické vlastnosti technického jednání a princip předběžné opatrnosti.....	200
4. JONASOVO POJETÍ ODPOVĚDNOSTI	206
4.1 Etická východiska	206
4.1.1 Kritika Kantova formalismu a mravního zákona.....	207
4.1.2 Rozum, vůle a cit odpovědnosti.....	213
4.1.3 Proč je pojem odpovědnosti v centru Jonasova etického přístupu?.....	219
4.2 Teorie odpovědnosti.....	229
4.2.1 Prospektivní odpovědnost.....	230
4.2.2 Rodičovská a politická odpovědnost.....	238
4.2.3 Relačnost odpovědnosti.....	250
4.2.4 Subjekt odpovědnosti.....	264
4.3 Odpovědnost za budoucí generace.....	279
4.3.1 Epistemologický, ontologický a morální status budoucích generací.....	283
4.3.2 Myšlenkový experiment a metafyzická dedukce	300
4.3.3 Subjekt odpovědnosti za budoucí generace	317

5. KRITICKÁ REFLEXE	330
5.1 V jakém smyslu jsou jonasovské bytí a schopnost mít účel „dobré“?	332
5.2 Je Jonasovo pojetí boha a člověka smysluplné?	343
5.3 K Jonasovu pojetí odpovědnosti	353
5.3.1 Jak rozumět Jonasově představě, že objekt odpovědnosti morálně zavazuje subjekt odpovědnosti?	355
5.3.2 Představuje Jonasova teorie odpovědnosti etické obohacení pro chápání odpovědnosti?	374
5.3.3 Jaké jsou hlavní přínosy a nedostatky Jonasova pojetí odpovědnosti za budoucí generace?	391
5.4 Exkurs do aplikované etiky:	
Má (ne)plodný pár přirozené právo na vznik dítěte?	411
5.4.1 Uvedení do problematiky	412
5.4.2 Přirozené právo na vznik dítěte jen pro plodné páry?	416
5.4.3 Přirozené právo na vznik dítěte ani pro plodné páry?	422
5.4.4 Závěrečná reflexe aneb Má dítě přirozené právo být plodem specifického úkonu (manželské lásky) svých rodičů?	428
ZÁVĚR	433
Seznam použitých zdrojů	463
Seznam zkratek	472
Summary	473
Rejstřík klíčových pojmů	475